

אקדמות מלין

מעקב אחר הלך הרוח בחברה הדתית בזמנים אלה מעלה כי הפולמוס נהיה למאפיין הבולט שלה. כמעט ולא ניתקל בשוויון נפש לנוכח החדשנות והשינויים המתרחשים, ונראה שלמרות המגורים בבניין משותף, דיירי הציונות הדתית אינם תמימי דעים לגבי הנעשה בחצר המשותפת. האם הפולמוס נובע ממחלוקת על המינון בין מרכיבי השונים של הציונות הדתית, או שמא יש כאן מחלוקת עמוקה יותר, מחלוקת על המצע שעליו מתרחשת הסינתזה הציונית-הדתית. במילים אחרות: האם המחלוקת היא בהבנת היחס שבין דרך ארץ לתורה? זוהי שאלה כבדת משקל שיש לתת עליה את הדעת.

בגיליון זה של **אקדמות** באים לידי ביטוי כמה מפולמוסי-העומק שמזינים את החברה הציונית-הדתית. את הגיליון פותח מאמרו של הרב ד"ר **בנימין לאו** המנתח את עמדתו של הרא"ש רוזנטל, שהיה גם פוסק הלכה וגם חוקר תלמוד בעל-שם, בסוגיית הצלת גוי בשבת. בסוגיה זו המשלבת שיקולים הומניסטיים עם נורמות הלכתיות בא לידי ביטוי מאלף התפר העדין המחבר יחד את עולם המחקר עם עולם ההלכה כפי שגילם זאת באישיותו הרא"ש רוזנטל. ד"ר **יעל לוי** מביאה תשובה – המתפרסמת כאן לראשונה – של הרב יצחק נסים, רבה הראשי של מדינת ישראל (תשט"ו–תשל"ג), בעניין תלמוד תורה לנשים. המאמר מציג את הרקע הרעיוני וההלכתי של תשובת הרב וחושף את הדוגמאות ההיסטוריות רבות שהרב הביא בתשובתו. בהמשך למאמרים קודמים על חשיבותו של הטעם בעיצוב ההלכה, עוסק הרב ד"ר **יהודה ברנדס** במאמרו בטעמים השונים הקיימים בהלכה לקביעת מועד הנישואין ועומד על משמעותו של כל טעם וטעם. **בנימין פורת** משווה בין דין היובל המקראי לבין הבנתו של זאב ז'בוטינסקי דין זה. פורת מנתח את משמעות היובל על רקע ההגות הכללית שעסקה בסוגיית הצדק החלוקתי ומציע תיקון לפרשנותו של ז'בוטינסקי, תיקון ההולם הן את פשט המקראות והן את הרצינות של ז'בוטינסקי עצמו.

היחידה השנייה של הגיליון מוקדשת למחשבה העכשווית של הפוסטימודרניזם, שאת רישומה אפשר לגלות בתחומים רבים. **שי בן-יוסף** עומד במאמרו על המשמעות החברתית של ההגות הפוסטימודרניסטית המתמצת במעבר מהגות מופשטת לעשייה חברתית. בן-יוסף מזהה את שעתו הגדולה של מוסד הקהילה שבכוחו לתת מרפא לריק שאליו נקלעה המחשבה הפוסט-

מודרניסטית. פרופ' הלל יוס, לעומתו, מתריע במאמרו כנגד הסכנות שבהלך מחשבה זה. הוא מראה כיצד הפוסט-ציונות שניזונה מהפוסט-מודרניזם באה לידי ביטוי אצל מעצבי דעת קהל כמו א"ב יהושע ועמוס עוז, כפי שעולה מניתוח סיפוריהם האחרונים. יוס מתמקד במלחמתם של סופרים אלה בתהילה של עגנון, שהיא גם מלחמתם במשיחיות ובמה שהוא מכנה השכינה. ד"ר נדב שנרב תוקף סוגיה זו מנקודת מבט אחרת. במאמרו, שנכתב אגב עין בספר על יהדות ופוסט-מודרניזם, הוא מדגים את חולשתה של המחשבה האנליטית. טענתו – שהיא גם טענת הספר הנסקר – היא שכל עוד לא תהיה הכרה במגבלותיה ובהשלכותיה ההרסניות של המחשבה האנליטית, כמו הספקנות והניכור, לא תיתכן התקדמות תרבותית, רוחנית ומדעית אמיתית של החברה האנושית בתיזמנו.

כיוונים אחרים של המחשבה העכשווית באים לידי ביטוי בתאוריה הרב־תרבותית. ד"ר ישעיהו תדמור מציג במאמרו את עקרונות הרב־תרבותיות ומתווה את הדרך לחינוך לערכים כפי שהם נגזרים ממנה.

בגיליון זה רבו מאמרי התגובה והפולמוס. יואב שורק מגיב על מאמרו של הרב שרלו (אקדמות, יב) ופורש את תפיסתו על ההלכה, על תפקידה ובעיקר על השימוש השגוי שעושים בה לדעתו. ד"ר יואל ב' וולולסקי מגיב על דברי הרב טרופר (אקדמות, יא) ומזהיר מפני דקדקנותיתר עם נשים המחפשות את הדרך הראויה לעבודת השם. הרב ד"ר מיכאל אברהם וד"ר משה מאיר מתפלמסים על הרלוונטיות של החילוניות לעולם הדתי. פרופ' משה ארנד מגיב למאמר הביקורת שכתב הרב ברנדס (אקדמות, יא) על ספרו ועומד על חשיבותו של הממד האינטלקטואלי בחינוך למתח דיאלקטי חיובי בין תורה לדרך ארץ. את המדור חותמת מסה של זהבה פיישר בעקבות מאמרו של הרב אפשטיין (אקדמות, יא) שעוסקת במה שפיישר מכנה "הולדת האני", לאור משנתו של עמנואל לוינס.

במדור הביקורת שלוש מאמרים על ספרים שראו אור לאחרונה. עמיחי ברהולץ סוקר את יחסה המורכב של הציונות הדתית כלפי העולם הפוליטי. פרופ' משה אברבך עומד על מאפייני החינוך היהודי באירופה בימי-הביניים ופרופ' יעקב בלידשטיין מציג את גישתו של הרב סולובייצ'יק לנישואין, לרומנטיקה ולאהבה.

אנו מקווים כי הגיליון יעניק לכם חוויית קריאה ובעיקר חומר לעיון ולמחשבה.

העורכים